

Fremtidens bæredygtige landbrug skal udvikles ad flere spor

Kronikken

Strukturudviklingen i landbruget sker med en forrygende hast. Hvis udviklingen fortsætter i samme spor som nu, vil beskæftigelsen være mere end halveret om bare 15 år. Udviklingen af landbrugs-erhvervet er i dag primært styret af markedet. Politikerne slip tøjlerne med liberaliseringen af Landbrugsloven.

Der er brug for ny debat om fremtidens landbrug - om fødevarerproduktionen, om natur og landskab, om miljø og klima, om offentlige goder, om job og økonomisk bæredygtige bedrifter. Et bæredygtigt landbrug skal levere på alle disse parametre, men det kommer ikke af sig selv. Markedet trækker ikke imod bæredygtighed. Der er brug for nye pejlemærker og nye målsætninger, så vore fælles ønsker og behov bliver styrende for udviklingen.

Det Økologiske Råd har sammen med forskere fra Københavns Universitet og Århus Universitet med støtte fra Velux-fonden gennem de seneste tre år arbejdet med udvikling af scenarier for fremtidens landbrug. Scenarierne blev som nævnt i LandbrugsAvisen 13. februar præsenteret på velbesøgte konferencer på Christiansborg i starten af februar og i Bruxelles i starten af marts. Scenariearbejdet har vist, at en bæredygtig landbrugssektor kan udvikles ad flere spor sideløbende:

• **Højteknologisk og effektivt:** Innovation og teknologiudvikling kan føre til bæredygtige løsninger med begrænsning i emissioner og bedre ressourceudnyttelse. Udbygning med biogasanlæg, pesticidbesparende teknologi og moderne stalde med gylleforsuring er eksempler på sådanne løsninger.

• **Ressourceeffektivt: Bioraffinering** kan give den maksimale ressourceudnyttelse og om-danne biomasse til energi, foder, gødning samt flere produkter til industriel udnyttelse.

• **Natur og biodiversitet** skal sikres ved at skabe mere plads og sammenhæng i naturen. Naturpleje skal udvikles til en bæredygtig produktionsgren. Ekstensiv økologisk produktion kan bidrage til mere natur i landbrugsområderne.

• **Transparens og tilgængelighed** til fødevarerproduktionen: Der udvikles et bynært landbrug med fokus på bybefolkningens behov, så man kan tage sine børn med ud og se, hvordan fødevarerne bliver lavet. Åbne gårde, direkte handel, lokal forarbejdning af fødevarer og lokale brands, rekreative muligheder lokaliseres nær byerne.

• **Økologisk jordbrug kommer** til at fylde langt mere end nu. Produktionen har klare fordele, f.eks. ved at den beskytter grundvandsressourcer og naturarealer. Økologisk jordbrug kan samtidig opnå en langt stærkere position som miljøpolitisk virkemiddel. Et særligt økologisk kredsløbs (lav-input) koncept med lavere kvælstofdeling er særligt egnet til sårbare jorde som alternativ til udtagning af jord. Der kan

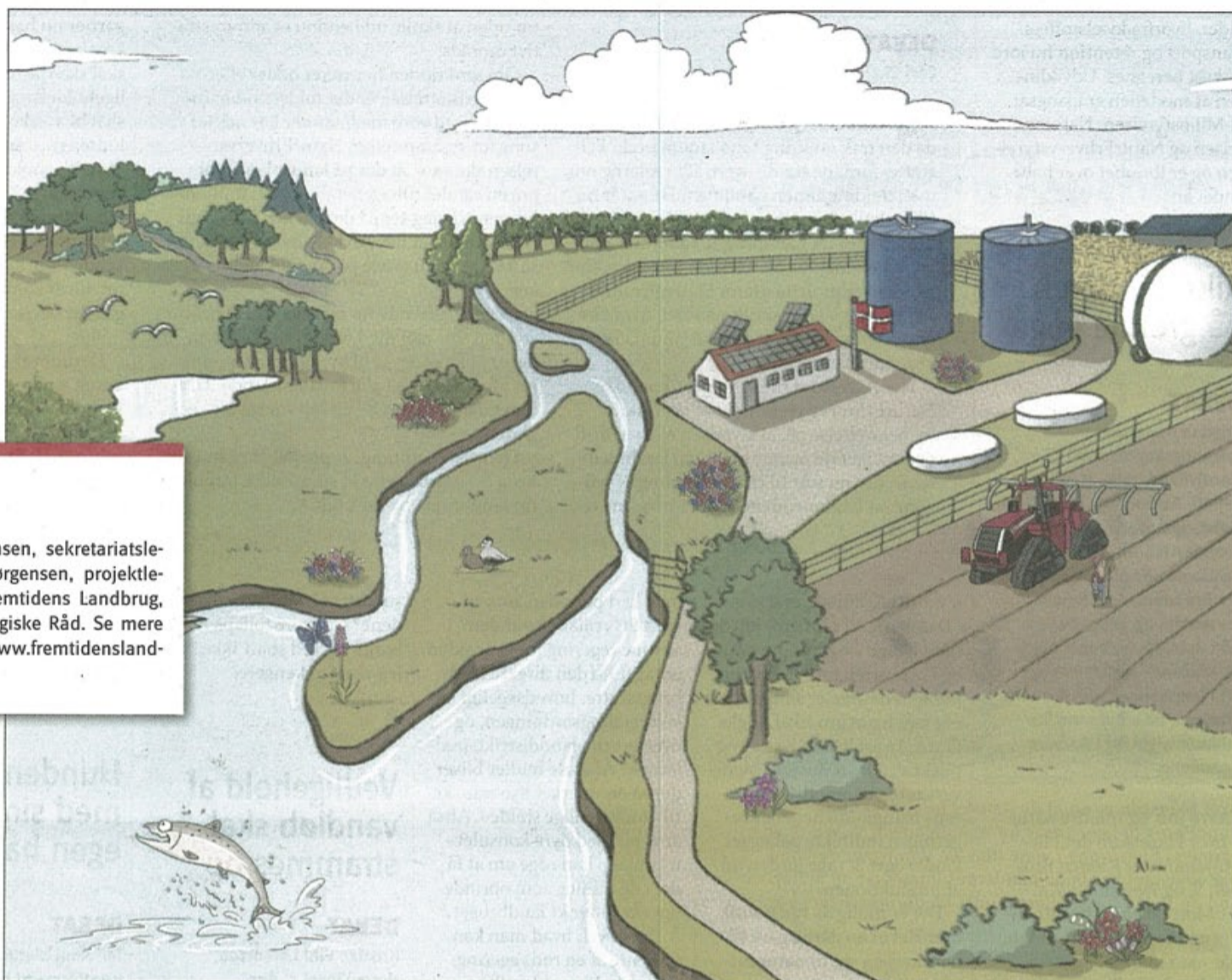

Illustration fra scenariet "Grøn Vækst". Moderne teknologi mindsker tabet af næringsstoffer og klimagasser, og de mest sårbare jorder dyrkes mere ekstensivt eller udlægges med energigrøder. Tegnet af Sune Palsgård, Postwork.

Forfatterne

Christian Ege Jørgensen, sekretariatsleder, og Leif Bach Jørgensen, projektleder på projektet Fremtidens Landbrug, begge fra Det Økologiske Råd. Se mere om projektet på www.fremtidenslandbrug.dk.

udvikles mere vidtgående, økologiske regelsæt. Det kendes f.eks. fra økologernes klimaplan, som for eksempel omfatter udbygning med en særlig, økologisk biogasproduktion.

Landbruget leverer ud over fødevarer en lang række offentlige goder som rent vand, ren luft, klima og naturbevarelse. Der er brug for en målrettet tilgang for at nå disse behov, således at forskellige sektorer i landbruget udnytter deres potentiale bedst muligt, og således at lokale

» En omlægning til en bæredygtig landbrugsproduktion er ifølge analyserne relativt billig. Der vil være et samfundsøkonomisk tab som følge af udtagning og ekstensivering af landbrugsjord, men tabet vil være af beskedent omfang.

behov og interesser tilgodeses bedst muligt. Her er Natur- og Landbrugskommissionens anbefaling om en målrettet regulering yderst central. En one-size-fits-all-regulering hører fortiden til.

Der bør samtidig sættes på at udnytte synergieffekter mellem forskellige virkemidler. F.eks. er biogas godt for både natur, klima, vandmiljø samt beskæftigelse og økonomi. Og udtagning af sårbar jord eller ekstensivering i ådale er godt

for både natur, vandmiljø og klima.

Den målrettede tilgang og miljøreguleringen medvirker til at skabe et innovativt og bæredygtigt erhverv. Reguleringen medvirker til at skabe et erhverv i en stærk konkurrenceposition. Dansk landbrug har svært ved at konkurrere på priser men står stærkt på kvalitet - f.eks. på baggrund af innovation, økologi og øget bæredygtighed.

En omlægning til en bæredygtig landbrugsproduktion er ifølge analyserne relativt billig. Der vil være et samfundsøkonomisk tab som følge af udtagning og ekstensivering af landbrugsjord, men tabet vil være af beskedent omfang. Det beskedne, samfundsøkonomiske tab modsvares af benefits i form af offentlige goder - et bedre miljø, mindre udledning af klimagasser, øget biodiversitet, bedre rekreative muligheder osv. Samtidig opstår der nye forretningsområder og ny beskæftigelse, f.eks. inden for bioenergi og -raffinering.

En bæredygtig og målrettet omlægning kræver finansiering af de virkemidler, som indgår. En sådan finansiering kan komme fra EU's landbrugsstøttemidler og fra den nyligt vedtagne Naturfond. En målrettet og bæredygtig omlægning forudsætter imidlertid, at støttemidlerne anvendes på en anden måde end hidtil. Det indebærer bl.a.:

• **Når byrderne** bliver ulige fordelt, og der ved en målrettet regulering stilles forskellige krav til de enkelte landmænd, er det nødvendigt med fuld kompensation til de berørte landmænd.

• **Som foreslået** af Natur- og landbrugskommissionen skal der derfor flyttes støttemidler fra landmænd på robuste jorder, som kan producere mere end hidtil, til de landmænd, som må holde for på de mere sårbare jorder.

• **Permanent udtagning** af landbrugsjord til skovrejsning og natur bør sikres som varige ordninger. Det bør ske via finansiering ved fri-køb af jord frem for ved årlige støtteordninger.

• **Behovet for årlig støtte** til naturpleje og økologisk drift vil øges i takt med udbredelsen af disse driftsformer.

• **Der er fortsat et stort behov** for støtte til den nødvendige udvikling og innovation.

Kun en relativt lille del af den nuværende landbrugsstøtte er nødvendig for at sikre en finansiering af omlægningen. Der er behov for en stigning i midlerne i Landdistriktsprogrammet på 55-70 pct. frem mod 2050 i forhold til 2013. Dette svarer til, at omkring 30 pct. af EU-støtten i 2013 går til målrettet støtte. Og dette er vel at mærke i et regneeksempel, hvor den fulde finansiering hentes fra EU-støtten.

Naturfonden kan også bidrage med opkøb af landbrugsjord, såfremt det lykkes fonden at øge kapitalgrundlaget via involvering af flere private firmaer og befolkningen. Ved en udvikling som anbefalet af Natur- og Landbrugskommissionen kan fonden blive en betydelig medaktør.

